

TORBJÖRN FORSLID, JON HELGASON,
LISBETH LARSSON, CHRISTIAN LENEMARK,
ANDERS OHLSSON & ANN STEINER*

ATT FÖRHANDLA LITTERÄRT VÄRDE

Sami Said och *Väldigt sällan fin*

”It must be admitted that we are hardly short of theories of value”, konstaterar antropologen Daniel Miller i en artikel om hur människor i vardagslag använder begreppet värde.¹ Det samma gäller för det specifikt litterära värdebegreppet. Under senare tid har intresset för värdefrågor fått en alltmer framskjuten position inom litteraturvetenskapen.² Samtidigt är bruket av värdebegreppet långt ifrån entydigt.

Denna artikel är resultatet av ett gemensamt projektarbete kring litterärt värde som påbörjades hösten 2012. Vår avsikt med artikeln var dels att orientera oss om värdeförhandlingens typiska utseende på den svenska bokmarknaden, dels att finna adekvata redskap inför en mer omfattande materialinsamling hösten 2013 inom ramen för det av Riksbankens Jubileumsfond finansierade projektet ”Att förhandla litterärt värde. Sverige 2013”.³ I artikeln följer och diskuterar vi den värdeförhandling som skedde i relation till Sami Suids debutroman *Väldigt sällan fin*, vilken publicerades i augusti 2012. Att vi ansåg Suids roman särskilt intressant att studera i sammanhanget handlade bland annat om författarens (till synes) blyga inträde på det litterära fältet, den omedelbara

kritikerframgången och efterföljande mediala uppmärksamheten samt inte minst bokens etnokulturella inriktning, vilken i praktiken alla som behandlade romanen på olika sätt måste förhålla sig till. Redan bokens titel *Väldigt sällan fin* pekar för övrigt på värdeprocessens mångbottnade natur. Said var också inplanerad att uppträda på Littfest i Umeå (14–16 mars 2013), där vi hade planerat att göra en första djupdykning i den komplexa och mångförgrenade förhandlingsprocess genom vilken ett skönlitterärt verks värde skapas.

Alltsedan Kant har diskussionen om litterärt värde vanligen skett med hänvisning till texten själv, till dess inre kvaliteter och estetiska och allmänskulturella förtjänster. Detta synsätt har under 1900-talet förstärkts av inflytelserika textorienterade teoribildningar som formalism, nykritik och dekonstruktion. Det finns, som bland andra David Throsby påpekar i *Economics and Culture* (2001), en lång tradition som menar att det ”sanna” värdet hos ett konstverk går att finna i de ”intrinsic qualities of aesthetic, artistic or broader cultural worth which it possesses”.⁴ Kant och Throsby diskuterar visserligen inte specifikt litterärt värde.

* Denna artikel är resultatet av ett kollaborativt skrivande. Ordningen på författarnamnen är alfabetisk.

Ändå är deras teorier centrala också för det litterära fältet. Även här har stilistisk originalitet länge i det närmaste betraktats som synonymt med litterärt värde. Teoribildningar som hermeneutik, sociologi och genusteori har förvisso visat på historiseringens nödvändighet, samt att värderingen av en text i olika avseenden alltid är situerad. På en principiell och teoretisk nivå dominerar idag en konstruktivistisk syn på litterärt värde inom litteraturkritiken och litteraturvetenskapen. Så gott som alla är överens om att värdet hos och värderingen av en litterär text skiftar över tid och rum. I den dagliga praktiken ser det emellertid ofta annorlunda ut. Inte sällan behandlas litteraturen just som om dess värde finns i själva texten, som om det handlar om en egenskap oberoende av betraktaren och situationen. Den värderingsmässiga konsensus som genererats av exempelvis utbildningssystem, litteraturkritik och litteraturvetenskap gör därtill att det som i grunden är en kulturellt och historiskt bestämd värdering framstår som ett essentiellt värde.

Barbara Herrnstein Smiths utgångspunkt i sin numera klassiska *Contingencies of Value. Alternative Perspectives for Critical Theory* (1988) är att litteraturens värde alltid skapas eller ”görs”. Litterärt värde är, menar Herrnstein Smith, inte fast och evigt, utan underkastat en ständigt pågående förhandling: ”All value is radically contingent, being neither a fixed attribute, an inherent quality, or an object property of things but, rather, an effect of multiple, continuously changing, and continuously interacting variables or, to put this another way, the product of the dynamics of a system”.⁵ Litterärt värde finns inte i det litterära verket självt, utan genereras dynamiskt genom en rad förhandlingar i ett i vid mening ekonomiskt system, där alla aktörer på det litterära fältet konstruerar värde både hos boken, sig själva och andra genom olika värdeskapande handlingar. ”A double discourse of value” har alltsedan bokmarknadens framväxt styrt

litteraturens värden, menar Herrnstein Smith. Det rent penningmässiga värdeskapandet interagerar med de individuella ekonomierna, det vill säga de olika behov som olika läsare vill tillfredsställa, tillfredsställer eller menar sig tillfredsställa genom att läsa vissa litterära verk. Det kan handla om den njutning estetiska värden ger, de existentiella upplevelser man får, den kunskap, den prestige, eller den sociala gemenskap läsningen ger.⁶

Herrnstein Smiths diskussion i *Contingencies of Value* har fått ett brett genomslag i den teoretiska diskussionen om litteraturens värde. Den har anammats av många, men också mött kritik.⁷ Den har dock aldrig prövats mot en samtida empiri.⁸ Vår ambition med projektet ”Att förhandla litterärt värde” är att ta fram ett empiriskt underlag som gör det möjligt att konkretisera, pröva och eventuellt modifiera hennes teori. Genom att, på etnografiskt vis, ”följa objektet”⁹ – i vårt fall ett antal böcker på deras väg genom olika värderingsinstanser – avser vi att beskriva och analysera hur litterärt värde skapas i dagens föränderliga och medialiserade litterära offentlighet, där de tidigare gränserna mellan högt och lågt, digitalt och analogt blivit alltmer diffusa. Detta tillvägagångssätt vidgar diskussionen om litterärt värde och värdeskapande genom att föra oss bort från litteraturvetenskapens ofta alltför ensidiga fokus på traditionell litteraturkritik. Kritiken är förvisso fortfarande viktig när det gäller att tillskriva ett litterärt verk värde eller en författare kulturellt kapital, men den utgör samtidigt bara en kugge i det stora maskineri som genererar litterärt värde. Litteraturens värden förhandlas av ett flertal aktörer och i olika rum: inom bokförlagen, i tidskrifter, radio och tv, under liveframträdanden och på bokmässor, i bokhandeln och på biblioteken. Därtill kommer att aktörer som tidigare inte har tillmätts någon större auktoritet har fått en möjlighet att göra sina röster hörda på nätet: lustläsare med egna hemsidor, amatörskribenter på communities, bokbloggare, deltagare i det

alltmer växande antalet bokcirklar, besökare på bokmässor och litteraturfestivaler, för att nämna några.

I forskningen har det gjorts en rad försök att dekonstruera eller bryta ned begreppet litterärt värde för att göra det mer hanterligt och nyansera diskussionen. Det handlar om estetik, hur texten är gjord, och det handlar om vad den förmedlar, existentiellt och kunskapsmässigt. Många av värdekategorierna återkommer i lite olika skepnader hos en rad teoretiker. Throsby utgår exempelvis i sin diskussion av kulturellt värde ifrån kategorierna "aesthetic value", "spiritual value", "social value", "historical value", "symbolic value" och "authenticity value".¹⁰ Anders Palm, som för en ingående diskussion om "litteraturens egenvärde", menar att detta kan ringas in med sex kategorier: "fiktionalitet", "poeticitet", "emotionalitet", "interrogativitet", "performativitet" och "historicitet".¹¹ Rita Felski, som fokuserar mer på läsaren än på texten, talar om värden som "recognition", "enchantment", "knowledge" och "shock".¹² Genomgående i dessa diskussioner är att litteraturens rent ekonomiska värden sällan berörs. Oavsett värdekategorier sker diskussionen också vanligen på en teoretisk och abstrakt nivå. Vi vill i vårt projekt – och i denna artikel – konkretisera diskussionen och undersöka vilka värden som olika aktörer från sina respektive positioner i den litterära offentligheten sätter i spel och tillskriver de litterära verken.

I vår undersökning av värdeförhandlingen kring Sami Said och *Väldigt sällan fin* utgår vi tentativt från fem huvudkategorier vad gäller litterärt värde: estetiskt värde, kunskapsvärde, emotionellt värde, socialt värde samt ekonomiskt värde. Dessa kategorier kan ses som vår version av de olika värdekategorier vi mött i den teoretiska litteraturen. De två förstnämnda kategorierna, estetiskt värde och kunskapsvärde, är huvudsakligen förbundna med texten själv. Estetiskt värde handlar om textens språk, stil och form, men inkluderar i vår undersökning

även bokens rent fysiska materialitet, dess omslag, typografi, et cetera. Kunskapskategorin avser de nya kunskaper och insikter om samhället, samtiden och historien, vilka boken ger läsaren. Till kunskapskategorin hör också existentiella insikter och etiska frågor av olika slag.

Om estetiskt värde och kunskapsvärde i stor utsträckning kan ses som textliga kategorier är de emotionella och sociala värdena i högre grad förbundna med läsarens upplevelse eller bruk av texten och boken. Det emotionella värdet avser känslomässiga upplevelser av olika slag: njutning, sorg, glädje, spänning, rädsla, leda, vämjelse. Det sociala värdet är kopplat till den sociala gemenskap läsaren eller konsumenten upplever sig träda in i genom att läsa eller köpa boken – eller omvänt genom att välja att *inte* läsa eller köpa boken. Till det sociala värdet hör även olika typer av maktförhållande (inkludering/exkludering) och identitetsaspekter. Ekonomiskt värde, slutligen, är kopplat till kronor och ören. Det handlar om bokens pris, försäljningssiffror och produktionskostnader. Även andra typer av ekonomiska investeringar är emellertid viktiga i sammanhanget, såsom litteraturpriser, kulturrådets utdelning, stipendier och bibliotekersättning.

Dessa värdekategorier är som framgått tentativa. I artikeln prövar vi deras tillämpbarhet mot ett empiriskt material.

SAMI SAIDS VÄLDIGT SÄLLAN FIN

Väldigt sällan fin publicerades den 16 augusti 2012. Utgivare var bokförlaget Natur & Kultur. Romanen handlar om Noha, en ung invandrarsstudent som stängas med den svenska kulturen och sitt eget kulturella arv. Berättelsen bärs fram av ett egenartat språkbruk som accentuerar det dubbla utanförskap Noha lever i. Romanen fick lysande recensioner, i stort sett alla stora dagstidningar intervjuade Said. Han var med i en rad kultur- och samhällsprogram i radio och tv och blev ett samtalsämne i bokbloggar och på internetforum.

Under den tid vi följde boken fortsatte framgångarna för – och medialiseringen av – Said. I januari nominerades han till *Borås Tidnings* debutantpris, i februari erhöll han Författarförbundets Katapultpris och strax därefter Stora Läsarpriset efter en omröstning bland läsarna på bokcirklar.se. Under våren 2013 gavs pocketversionen av *Väldigt sällan fin* ut, vilken i maj följdes av författarens andra roman *Monomani*. Said var vid det här laget en del av det litterära etablissemanget. Han hade samtidigt ett ben i de mer populära delarna av offentligheten, vilket framgick av hans medverkan i Malou von Sivers *Efter tio* (20/2 2013) och av att han utsågs till Sommarpratare 2013. På mindre än ett år hade Sami Said gått från att vara helt okänd på det litterära fältet till att bli ett etablerat författarnamn. Under denna process hade Said och hans roman fortlöpande tillskrivits litterära värden av olika slag, på skilda platser, i olika rum och av aktörer som på olika sätt förhöll sig till varandra.

Värdeskapandet har en temporal dimension, det är utsträckt i tid. Med Herrnstein Smiths ord kan värderingsprocessen sägas sträcka sig från ”den initiala värderingen av ett verk av dess författare”, över olika explicita och implicita värderingar, som är verbala eller icke-verbala till sin karaktär, till ”högst specialiserade och institutionaliserade former av värdering”.¹³ Den löper från det att Said skickar in sitt manuskript till det att romanen blir antagen och utgiven, recenserad, medialt uppmärksammad, prisbelönad, pocketutgiven och så vidare.

FÖRVÄRDERING – FÖRLAGETS INVESTERING I SAID

Värdet förhandlingen kring ett litterärt verk inleds långt före själva publiceringen med att författaren börja skriva och sedan bestämmer sig för att manuset är färdigt att skickas in till ett förlag. I en process där olika personer och instanser läser, redigerar, väljer ut och beslutar blir till slut ett visst verk utgivet, medan andra lämnas därhän. Antalet obeställda manus som

kommer in till svenska förlag har ökat kraftigt under 2000-talet. Natur & Kultur får in närmare 2 000 manus per år. Detta ger en fingerisning om hur svårt det är att bli utgiven som debutant men också om att publicering i sig innebär en stark värdering från förlagets sida.

Valet av förlag är på liknande sätt av stor betydelse för den enskilda författaren. De stora förlagen har helt andra marknadsföringsresurser vilket leder till medieexponering och större bokhandelsutrymme. Said har själv hävdad att han skickade sitt manuskript till de två största förlagen, Bonniers och Norstedts, men att dessa refuserade honom. Enligt Said var det en vän som skickade in manuset till Natur & Kultur, ett förlag Said själv hade ratat eftersom det har lägre status än de två ledande förlagen.¹⁴

Förhandlingen mellan förlag och författare, att välja, bli utvald och få tillgång till förlagets varumärke är en viktig del av värderingen av det enskilda författarskapet. Ur författarens perspektiv ger förlaget, som Johan Svedjedal skriver, ”status och tolkningshorisont”.¹⁵ För förlaget är utgivningen av ett litterärt verk både en ekonomisk och en kulturell investering. Det överordnande värdet av att ge ut en viss typ av litteratur är ofta starkare än den enskilda titelns värde. Det utgivna verket och dess författare förväntas inbringa ekonomiskt kapital, men också bidra till att stärka förlagets varumärke. I Natur & Kulturs fall består varumärket i att vara ett kvalitetsinriktat, folkbildande och oberoende förlag, som även i sin skönlitterära utgivning syftar till att ”verka för en rad kulturella och allmännyttiga ändamål”.¹⁶ Förlagets beslut att ge ut en debutroman som Suids *Väldigt sällan fin* handlar rimligen mindre om ekonomiska vinster – eftersom debutanter sällan blir lönsamma – än om att bygga ett framtida författarskap samt att bibehålla auran av seriöst, folkbildande förlag.

Natur & Kulturs investering i Said framstår i första hand som ett sätt att stärka förlagets kulturella och litterära varumärke – detta vid

en tidpunkt då förlaget gjorde en seriös satsning på att öka sin skönlitterära marknadsandel. Förlaget hade likväl stor tilltro till textens kvaliteter och möjligheterna för boken att sälja. Den första upplagan låg på 3 000 exemplar, vilket är en hög upplaga för en icke-etablerad skönlitterär författare på Natur & Kultur.¹⁷

Ett sätt att avläsa vilka värden ett förlag knyter till en viss titel är att granska det som Genette benämner paratexter, det vill säga alla de textuella element som ligger i direkt anslutning till det litterära verket. Exempelvis kan omslag, fliktexter och förord, men även bilder, marknadsföringsmaterial och insäljningstexter, vara avgörande för ett verks förhållande till läsaren då de enligt Genette utgör ”trösklar” som ska passeras innan man kommer till själva texten.¹⁸ Som Claire Squires konstaterar i *Marketing Literature* (2007) ger paratexterna sammantagna en bild av förlagets marknadsföring. De används för att genreplacera enskilda verk och på så vis göra det lättare för nästa led i kedjan – återförsäljarna och läsarna – att hitta rätt bland nya titlar.¹⁹

Marknadsföringsmaterialet var i Saids fall sparsmakat och innehöll inga explicita värdeomdömen. Annonser i *Svensk bokhandels* höstkatalog 2012 bestod av bokomslag, författarporträtt, en mycket kort presentation av författaren samt en sammanfattning av romanens innehåll.²⁰ Stort fokus lades på Saids ursprung och bakgrund, det faktum att han är född i Keren, Eritrea, men också på att han har bott länge i Sverige och därmed är att betrakta som en svensk författare. Enligt Saids redaktör, Nina Eidem, var den korta och sakliga författarpresentationen delvis en konsekvens av att förlaget inte visste så mycket om författaren. Detta gjorde det naturligtvis svårt för de PR-ansvariga att skapa intresse och uppmärksamhet kring Said före publiceringen.²¹ Då det rörde sig om en debutant hade de heller ingen på förhand etablerad författarplattform att utgå från i marknadsföringen; Said var helt okänd och i detta

avseende att betrakta som ett tomt tecken.²² Den information som trots allt gavs, och som enligt Eidem ville förmedla romanens inriktning på hemhörighet, identitet och rotlöshet, menar hon likväl var viktig för mottagandet.²³

Av dessa paratexter framgår tydligt att förlaget tillskriver romanen och Said ett särskilt kunskapsvärde, men även i viss mån ett estetiskt sådant. I baksidestexten beskrivs *Väldigt sällan fin* som ”Sami Saids språkligt sprakande debut, en rolig och allvarlig roman, om minne, tillhörighet och identitet”. Omslaget – som Squires framhåller som en extra viktig paratext för att upprätta en relation mellan bok och läsare – har getts en etnokänsla som tydligt signalerar att boken kommer att ge läsaren inblick i en annan kultur.²⁴ Det sistnämnda accentueras också i det innehållsreferat som ges i *Svensk bokhandel*, där Eritrea, muslimsk identitetskris och existentiell problematik anges som romanens huvudsakliga teman. I *Svensk bokhandels* debutantporträtt beskriver Said en period som flyktning i Sudan, samtidigt som han bestämt tar avstånd från en eventuell självbiografisk koppling: ”Men det är inte detta min roman handlar om.”²⁵

Romanen tycks från början att haft en låg investeringsgrad, även om förstaupplagan var högre än brukligt för en debutant. I april 2013 hade romanen emellertid sålt 5 500 exemplar i hårdband, vilket är en hög försäljning för en debutroman i denna genre.²⁶ Det mediala och det ekonomiska utfallet för förlaget blev bättre än väntat. Därför var man beredd att satsa ytterligare på Saids författarskap och ge ut uppföljaren *Monomani* redan under våren 2013.

ROMANENS MÖTE MED DEN INSTITUTIONALISERADE LITTERATURKRITIKEN

Ofta anses kritikern, som Tomas Forser påpekar i sin studie över 1900-talets svenska litteraturkritik, vara ”den första läsaren när väl verket lämnat intimsfären och produktionsystemet”.²⁷ Dock är ju, som nämnts, verket

redan i flera avseenden värderat när det när den professionella kritikern. En kritiker som formulerar sitt värdeomdöme i recensionens form gör det heller inte enbart eller ens i första hand utifrån sin personliga värdeekonomi, det vill säga utifrån sitt eget tyckande och smak. Han eller hon gör det framför allt i rollen som professionell smakdomare och representant för den litterära institutionen.

Detta är tydligt när det gäller recensionerna av *Väldigt sällan fin*.²⁸ Utmärkande för mottagandet är att de professionella kritikerna vänder sig mot vad de uppfattar som en snedvriden marknadsföring från förlagets sida. Särskilt reagerar de mot att romanen reducerats till ”invandrarlitteratur” och Said till ”invandrarförfattare”.²⁹ Rebecca Åhlund i *Smålandsposten* finner beteckningen invandrarförfattare ”poänglös” och alldeles för ”stel” för ”att beskriva den här underbara romanen”.³⁰ I *Sydsvenskan* skriver Anneli Jordahl att hon hoppas att ”förlaget nästa gång skippar ordet invandrarlitteratur i sin marknadsföring. Det är urmodigt, passé, gone.”³¹

Det kunskapsvärde som förlaget accentuerat i marknadsföringen, att romanen ger inblick i en annan kultur, tonas därmed ner. Istället lyfter kritikerna fram det universella i romanen. *Väldigt sällan fin* handlar inte, menar man, om en partikulär erfarenhet av att vara icke-svensk i Sverige. Istället är det en berättelse med allmängiltiga dimensioner, som gäller alla och envar, oavsett bakgrund och ursprung, och som alla kan känna igen sig i. Jonas Thente slår i *Dagens Nyheter* fast att *Väldigt sällan fin* inte är en ”integrationsroman med budskapet att alla skall vara vänner och förstå varandra”.³² Lotta Olsson poängterar likaså i sin recension i *Dagens Nyheter*, i praktiken tidningens andra recension av boken, att Said visar ”att de stora skiljelinjerna går mellan individerna, inte mellan etniska tillhörigheter”.³³

Förutom att på dessa sätt accentuera romanens allmängiltighet och universella värde för-

merar kritikerna det estetiska värde som verket i förbifarten tillskrivits i marknadsföringen, men som där konsekvent underordnats romanens kunskapsvärde. I fokus för den litteraturkritiska värderingen av romanen står just Suids språk, stil och formmedvetenhet. I *Svenska Dagbladet* inleder Annina Rabe sin recension med en allmän utläggning om ”det skrivna litterära språket”. Hennes ideal är en roman som både har en berättelse och ett skickligt använt språk, vilket hon menar är fallet med *Väldigt sällan fin*: ”Det är en sorts korthuggen prosa som lånar av poesins associationsfrihet, med en spännvidd som gör att en enda mening kan rymma både humor och djupaste vemod, samt alla lägen däremellan.”³⁴

Med liknande formuleringar framhåller andra recensenter verkets form. ”Sami Said har odlat fram en särpräglad stil”, skriver Thente.³⁵ För de flesta kritiker framstår språket och stilen som Suids främsta tillgång och det är den höga värderingen av detta som ger romanen tyngd och betydelse. Den modernistiskt inspirerade, stream-of-consciousness-liknande estetik som präglar berättelsen lyfts fram som en av dess största förtjänster.

När förlagets initiala värdering av *Väldigt sällan fin* möter den institutionaliserade kritiken uppstår därmed en förhandling – eller kamp – om vilken värdeaspekt som ska prioriteras. I polemik mot förlagets starka betoning av berättelsens specifika kunskapsvärde, dess inblick i en främmande kultur, lyfter kritikerna samfälligt fram dess universalism och allmängiltighet. Framförallt framhåller man romanens estetiska värde.

En liknande kamp eller förhandling förs också på själva tidningssidan. Ser man till rubriksättningen är det påfallande hur en värdering i linje med förlagets marknadsföring dröjer kvar. Som framgått framhåller Thente romanens universalism och estetiska värde i sin recension i *Dagens Nyheter*. I rubriksättningen förmedlas emellertid en rakt motsatt bild. Här

är det etno-perspektivet som betonas. I telegramartad stil konstateras att boken handlar om en "Kulturkrock mellan Sverige och Eritrea. Porträtt på pricken. Drivet om mötet med resten av världen."³⁶ Exemplet visar hur två olika värdediskurser sätts i spel i det institutionaliserade mottagandet.

VÄRDEFÖRHANDLINGEN FORTSÄTTER – AMATÖRKRIKERNAS RÖSTER PÅ INTERNET

Den pågående förhandlingen – eller kampen – om romanens litterära värde var även tydlig på nätet, där *Väldigt sällan fin* från utgivningsdagen och framåt fick omfattande uppmärksamhet. Iögonenfallande är att många bokbloggare kommenterar eller rent av bestrider den höga värderingen av romanens språk och stil. Man positionerar sig tydligt gentemot dagskritiken och dess fokus på form genom att benämna sig "kärringen mot strömmen" eller konstatera att romanen inte faller dem i smaken "vad de progressiva än säger".³⁷ Värderingen görs i dessa fall i tydlig opposition mot dagskritiken och det slags institutionaliserade värdering denna representerar. Därmed utmanas också explicit den senares auktoritet som värderingsinstans. Samtidigt bör man ha i åtanke att många av bokbloggarna är att betrakta som semi-professionella läsare; de har ofta en universitetsutbildning i litteraturvetenskap och flera av dem är kopplade till dagstidningar eller andra etablerade kulturinstitutioner. Bland dem som recenserade och kommenterade Said i den så kallade bloggofären fanns hela spektrat från professionella till ganska oerfarna läsare.³⁸

Först ut att recensera *Väldigt sällan fin* på nätet var bokbloggaren Bernur, Björn Kohlström, till vardags gymnasielärare, litteraturkritiker i *Jönköpings-Posten* och författare. Recensionen publicerades på utgivningsdagen och är på flera sätt representativ för bedömningen av romanen på internet. Som framgått är bloggarna generellt kritiska till just det som dagskritiken

lyfter fram: romanens estetiska värden. Suids språk anses bristfälligt – det är "lite besvärligt: knyckigt, stelt" – och boken brister enligt Bernur även formmässigt: "Tyvärr är det lite oreducerat, och intrycken forsar fram."³⁹ Av detta framgår det att andra värderingskriterier är i spel i bokbloggarna än i den institutionaliserade litteraturkritiken. Om den senare upphöjer romanens estetiska kvaliteter genom att anamma en till synes objektiv, rationell och intresselös läsart, är det omvända fallet i bloggarna.⁴⁰ Här bedöms romanen i stor utsträckning som ett estetiskt misslyckande, eftersom språket och stilen ställer sig i vägen för en djupare inlevelse i den fiktiva världen. Det bokbloggarna sätter värde på är att leva sig in i berättelsen och känna igen sig, vad man med Rita Felski skulle kunna benämna "recognition": "a moment of personal illumination and heightening self-understanding".⁴¹ Viola Kondrackis nätreceension på *LitteraturMagazinet* åskådliggör detta. I likhet med Bernur är hon kritisk till romanens språk, som författaren sägs "misshandla", samt till gestaltningen vilken hon anser blockerar en större inlevelse och personlig igenkänning.⁴² Genomgående uppskattar bokbloggarna inte romanens modernistiska estetik. Istället dominerar föreställningen, åtminstone implicit, att en god roman i någon mån bör vara lättläst.

Något som förenar kritiker och bloggare är att värderingen i hög grad förankras på ett känslomässigt plan. Flera kritiker säger sig i mötet med Suids text uppleva stark glädje. Rabe framhåller att hon blir lycklig över Suids språk- och berättarförmåga.⁴³ En viktig skillnad i detta avseende är att litteraturkritikerna förankrar denna upplevda känsla i textens formspråk, medan bokbloggarnas värdering i första hand baseras på innehåll och identifikation med huvudpersonen. "Jag har svårt att tycka om Noha", skriver till exempel Camilla Hällbom på Dagens bok.⁴⁴

Även om den amatördrivna kritiken på nätet i stor utsträckning tar spjörn mot den

professionella litteraturkritiken är det i regel samma värden som är i spel. På nätet handlar diskussionen också om estetiska, emotionella och kunskapsmässiga värden. Här läggs dock tonvikten annorlunda. Medan romanens estetiska värde förmeras av den etablerade kritikerkåren, fokuserar bokbloggarna på romanens kunskapsmässiga värden. Därigenom bejaktar man till stor del förlagets marknadsföring. Bernur konstaterar exempelvis att romanen "fördjupar bilden av islam", och bloggaren Stockholmsflickan framhåller i mer allmänna och svepande ordalag att *Väldigt sällan fin* är en mycket "intressant och lärorik bok".⁴⁵

De skilda värderingsstrategierna handlar också om att denna värdering äger rum i olika forum och kanaler, med sina särskilda stilar och jargonger. Det är helt enkelt skillnad på vad man skriver och hur man uttrycker sig i olika mediala rum. Exempelvis florerar en stor mängd kortfattade och summariska boktips, rekommendationer, listor och betyg kring Suids roman på internet. Detta är värdehandlingar som sällan kommer till uttryck i dags- och kvällspressen, även om de också här blivit mer vanliga i takt med nätets ökade inflytande. Det "buzz" kring litteraturen, som dessa nät-kommentarer är ett uttryck för, har i dagens medialiserade kultur blivit allt viktigare.⁴⁶

FRÅN TEXT TILL FÖRFATTARE

– MEDIALISERINGEN AV SAMI SAID

Mottagandet av *Väldigt sällan fin* blottlägger en till synes självgenererande medielogik. Den närmast unisont hyllande dagskritiken blev nämligen i sig en nyhet i medierna. En tidigare okänd författare hade därmed, praktiskt taget över en natt, fått ett litterärt genombrott. Författaren och romanen trädde in i det som medieforskaren Graeme Turner benämner den mediala virveln.⁴⁷ De olika medierna lever i symbios med varandra. Ett inslag i ett medium genererar ofta fler inslag i andra medier. Under hösten avlöste författarintervjuerna varandra i

tidningar, radio och tv, vilket visar att positiva recensioner, även om dessa i sig inte spelar någon avgörande roll för försäljningen av ett litterärt verk, bidrar med vad Bourdieu kallar symboliskt kapital. Detta kapital kan sedan i förlängningen växlas in i ett ekonomiskt kapital av förlag, författare och medierna själva.

Drivande i medialiseringen av Said var i ett initialt skede dagspressen. Den första intervjun publicerades den 25 augusti 2012, en dryg vecka efter utgivningsdagen. Det rörde sig om ett stort uppslaget featurereportage på tre sidor i *Svenska Dagbladets* helgmagasin "Magasin K(kultur)". Att det är Suids nyligen timade litterära genombrott som gjort honom intressant för tidningen och dess läsare framgår med all önskvärd tydlighet redan i ingressen: "Hans roman [...] har fått kritiker att entusiastiskt klämma i med de starkaste av LOVORD och påstå sådant som att det är den bästa DEBUT de någonsin har läst."⁴⁸

Därefter följer ett stort antal intervjuer och andra inslag i tidningar, radio och tv. En höjdpunkt i medialiseringen nås den 18 november, då Said, som en direkt följd av sin litterära och mediala framgång, medverkar i *Babel*, den svenska televisionens litterära flaggskepp. Programledaren Jessica Gedin beskriver inledningsvis författaren som "hyllad och hemlös", vilket sammanfattar det sju minuter långa reportaget.⁴⁹

En viktig linje i höstens medieprocess är att fokus, efter det att romanen initialt lyfts fram och laddats med värde av kritikerna, förflyttas från verket till författarens person, eller som Turner uttrycker det: från *prestation* till *person*.⁵⁰ Ett återkommande ämne i intervjuerna med Said är romanens självbiografiska koppling. I reportaget i *Svenska Dagbladet* påpekar Lina Kalmtegg exempelvis att likheterna mellan Noha och Said är uppenbara: "de kommer båda från Eritrea, de har båda bott i Göteborg och studerat i Linköping, de är båda skelögda och föredrar båda att vara ensamma och läsa

eller skriva”.⁵¹ Detta fokus på det självbiografiska handlar inte bara om en vilja att förstå huvudpersonen Noha eller författaren bättre. Även frågan om autenticitet är här central, vilket ligger i linje med det begär efter föregivet verkliga berättelser som har präglat den litterära offentligheten det senaste decenniet.⁵²

Said själv intar i *Svenska Dagbladet* en tveksam hållning. I denna intervju legitimerar han å ena sidan en självbiografisk läsning. Med tanke på suget efter autenticitet har han mycket att vinna på att spela ut ”det biografiska kortet” och därigenom visa på parallellerna mellan honom och Noha. Å andra sidan distanserar sig Said från huvudpersonen.⁵³ I tidskriften *Amelia* är han betydligt mer explicit om relationen mellan liv och dikt: ”På ett eller annat sätt handlar allt i boken om mig.”⁵⁴ Det är tydligt att Said konstrueras och konstruerar sig själv på olika sätt i olika medier med skilda målgrupper.

Förutom att den biografiska dimensionen accentueras försöker medierna på olika sätt göra Said till en ”etnisk författare”, för att låna Magnus Nilssons begrepp i *Den föreställda mångkulturen* (2010). Den subjektsposition Said erbjuds av medierna är i likhet med författare som Jonas Hassen Khemiri positionen av ”invandrarförfattare” eller ”etniskt definierad författare”.⁵⁵ När dagskritiken väl tillskrivit romanen estetiskt värde, och på så vis öppnat dörren till medierna, är det såsom representant för en i förhållande till det svenska samhället annorlunda och exotisk kultur Said skrivs fram.

I kontrast till denna exotisering försöker Said placera sig i en romantisk och modernistisk författarroll, vilket harmonierar med litteraturkritikens värdering av hans konstnärliga skicklighet. Gång efter annan poängterar han sitt självpåtaga utanförskap. Han lever som en bohem, han lönearbetar minimalt och är, som han uttrycker sig i sitt första framträdande i *Babel*, hemlös: den modernistiska författarens predikament framför andra.⁵⁶ Journalisterna

betonar också svårigheterna med att intervjua en så pass skygg författare som Said.⁵⁷ Denna skygghet förbinder honom samtidigt med den klassiska romantiska/modernistiska konstnärsrollen, där författaren fungerar som en outsider, vilken utifrån sitt utanförperspektiv kan säga sanningar om livet och samhället. Suids skygghet är i sammanhanget en värdemarkör.

På Littfest i Umeå blev denna polaritet mellan invandrarförfattaren och den romantisk/modernistiske författaren explicit. Under Suids scenframträdande dominerade det etniska och kulturella perspektivet diskussionen. Detta var dels ett resultat av att Said sammanfördes med den slovenske författaren Goran Vojnovic, dels av de frågor som ställdes till dem båda med utgångspunkt från rubriken på arrangemanget: ”Utanförskap och identitet”. Under framträdandet talade sig dock Said varm för stilens och uttryckets centrala betydelse – det gäller att hitta ett sätt att skriva som är kongenialt med verkets innehåll – samtidigt som han tonade ned sina personliga erfarenheter av främlingsfientlighet. Den romantisk/modernistiska författarrollen accentuerades när två av oss intervjuade honom direkt efter hans framträdande. I denna intervju framställde han sig som en författare med höglitterära ambitioner, bland annat inspirerad av en modernistisk ikon som Gertrude Stein.

FRÅN URLADDNING TILL ÅTERUPPLADDNING – KONSEKRERING OCH CELEBRITETSSKAP

I december 2012 kan man märka en avmattning i den mediala uppmärksamheten och värdeförhandlingen kring Said och *Väldigt sällan fn*. Det mediala intresset ökade dock på nytt när Said i mitten av januari nominerades till *Borås Tidnings* debutantpris, därefter erhöll Katapultpriset för bästa debut i slutet av februari, fick Stora läsarpriset (framröstat på bokcirkklar.se) i mars och slutligen Kommunals hedersomnämning i april.

Som Jerry Määttä framhåller i artikeln "Pengar, prestige, publicitet" (2010), kan litterära priser sägas "ha fått en allt viktigare symbolisk funktion" i dagens litterära fält. De har, menar han, till och med blivit viktigare än litteraturkritiken när det gäller att konsekraera en författare och marknadsföra hans eller hennes verk som kvalitetslitteratur.⁵⁸ Detta är också påtagligt i Saids fall. Om höstens medialisering av författaren hade en tendens att fokusera på personen Said samt därtill använda ett etniskt filter, konsekrerar de litterära priserna honom istället som en modernistisk författare.⁵⁹ Nomineringen till *Borås Tidnings* debutantpris löd: "Kvick, intelligent, medryckande prosa. En roman som är lätt att tycka om men som dröjer sig kvar länge."⁶⁰ Prismotiveringen till Katapultpriset, som i likhet med debutantpriset uteslutande ges till debutanter, accentuerade på motsvarande sätt det modernistiska draget hos Said och hans verk: "Med skyggheten som en lågintensivt glödande röd tråd genom hela texten lyckas Sami Said, med det omöjliga: Att kombinera en stark berättarauktoritet med ett slags bräckligt tvivel över det sagda."⁶¹ Med varje pris förmerades Saids värde. Priserna fyllde i detta avseende en liknande funktion som litteraturkritiken gjort under hösten.

Förutom att på nytt ladda Said och romanen med värden och värdeomdömen som bekräftar den institutionaliserade kritikens, kom priserna återigen att göra personen Said intressant för medierna. Därtill skänkte de på nytt romanen ett nyhetsvärde. Som James F. English poängterar i *The Economy of Prestige* (2005) är en viktig aspekt av priser att skapa medialt kapital.⁶² Under våren och sommaren 2013 förekom Said i ett vidare medialt sammanhang: från Malou von Sivers *Efter Tio* (20/2 2013), P3:s *Veckans Torsdagsgäst* (2/5 2013) till *Sommar* i P1 (13/8 2013) samt för andra gången på mindre än ett halvår i *Babel* (26/5 2013), med anledning av uppföljaren *Monomani*. Inte minst

genom sitt värdskap för det folkära och anrika radioprogrammet *Sommar* blev Said känd för en bredare allmänhet. Sannantagen bidrog denna medieuppmärksamhet till att göra Said till något av en litterär celebritet.

AVSLUTNING

Genom att på etnografiskt vis följa romanen och dess författare i denna vittförgrenade och omfattande värderingsprocess har vi kunnat visa hur Said och *Väldigt sällan fin* kom att tillskrivas olika värden, som inte sällan stod i konflikt med varandra. Exemplet Said och *Väldigt sällan fin* visar tydligt att, för att tala med Herrnstein Smith, litterärt värde är resultatet av "en fortlöpande process som försiggår via ett stort antal individuella aktiviteter och sociala och institutionella verksamheter".⁶³ Antalet aktörer och rum där förhandlingen om litterärt värde pågår är givetvis många fler än vi i denna första studie har kunnat ta hänsyn till. Bokhandelns och bibliotekens roll förtjänar också uppmärksamhet, liksom de icke-professionella läsarna. Det som framgår klart är emellertid att litterärt värde inbegriper inte bara estetiskt värde (stil) och kunskapsvärde utan även emotionella, sociala samt rent ekonomiska värden. Andra texter och författare skulle förmodligen aktualisera andra värderingsförlopp, där tyngdpunkterna ligger lite annorlunda men där de grundläggande värdekategorierna är desamma. Att Said var en okänd, dittills icke-värderad debutant bidrog förmodligen till att göra den förhandling som all litterär värdering inbegriper tydligare än i andra fall. Där förlaget i marknadsföringen framhävde romanens kunskapsvärden, accentuerade den institutionaliserade litteraturkritiken dess höga estetiska värde, ett värdeskapande som amatörkritikerna på internet, med sin öppet redovisade, känslomässigt förankrade och subjektiva värderingsgrund, ställde sig oförstående till. Värderingen kom också att pendla fram och tillbaka mellan en syn på romanen som

uttryck för en partikulär, icke-svensk erfarenhet med biografiska förtecken, och en läsning som tog fasta på romanens universalism. Detta var i synnerhet framträdande i mötet mellan den institutionaliserade litteraturkritiken och den övriga medierapporteringen. De olika aktörerna positionerar sig tydligt i förhållande till varandra och varandras värderingar, inte bara i förhållande till verket och dess författare.

Under värdeförhandlingens gång är det påtagligt att värdeskapandet skiftade fokus från texten till dess författare, rent konkret till Saids biografi. Frågan om autenticitet aktualiserades: i vilken mån är det sina egna erfarenheter Said gör bruk av? Medierna återknöt här till den initiala värdering förlaget stått för genom att skriva fram honom som invandrarförfattare, något som kontrasterar mot den romantisk/modernistiska författarroll Said själv framhåvt och de litterära priserna under våren 2013 ytterligare kom att accentuera. På mindre än ett år hade Said gått från att vara en helt okänd författare till att bli ett etablerat namn på det litterära fältet och slutligen något av en celebritet. Som vi sett var emellertid vägen till framgång långtifrån spikrak.

Värdeförhandlingen kring Said tog på nytt fart med utgivningen av hans andra bok *Monomani* i maj 2013. Värderingen av denna var tyd-

ligt förbunden med den tidigare värderingen av och diskussionen kring *Väldigt sällan fn*. Förlagets bild av författaren ligger nu mer i linje med föreställningen om den modernistiska författaren. I *Svensk Bokhandel* framhålls *Monomani* för sin ”språkliga briljans och humor”. Said skrivs här fram som en författare i rakt nedstigande led från Gertrude Stein.⁶⁴ Bokens omslag har inte heller samma etnokaraktär som debutromanen. Associationerna är istället litterära, vilket förstärks av att Said inte i första hand framställs som en ”invandrarförfattare”. Han beskrivs inte längre i termer av utanförskap, utan som en del av den nya svenska litteraturen. Värdeförhandlingen kring Said och hans verk är en kontinuerlig pågående verksamhet. Så länge Said fortsätter att skriva och publicera sig kommer värdeförhandlingen kring hans verk och författarskap att fortsätta. De fem värdekategorier vi valde att undersöka bruket av – estetiskt värde, kunskapsvärde, emotionellt värde, socialt värde och ekonomiskt värde – visade sig fruktbara och gav ett tydligt resultat, även om dessa kategorier sannolikt kommer att justeras och revideras i vårt fortsatta projektarbete. Genom att på etnografiskt vis ”följa objektet” framträder den process som skapar det litterära värde som alla aktörer på det litterära fältet, inklusive litteraturvetaren, är på jakt efter.

1. Daniel Miller, ”The Uses of Value”, i *Geoforum* 2008:39, s. 1122.
2. Se t.ex. Lynette Hunter, *Literary Value / Cultural power*, Manchester: Manchester University Press, 2001, Antje Wischmann, Eva Hættner Aurelius & Annegret Heitman (red.), *Litteraturens värde – Der Wert der Literatur*, Stockholm: Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, 2006, och Anders Mortensen (red.), *Litteraturens värden*, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2009.

3. För en mer djuplodande presentation av projektet, se <http://www.literaryvalue.com/>
4. David Throsby, *Economics and Culture*, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, s. 27.
5. Barbara Herrnstein Smith, *Contingencies of Value. Alternative Perspectives for Critical Theory*, Cambridge, Mass. & London: Harvard University Press, 1988, s. 30.
6. Herrnstein Smith 1988, s. 30ff.
7. Se t.ex. Mary Poovey, ”Estetik och politisk ekonomi under 1700-talet. Könets plats i den sociala konstitueringen av kunskap”, i Anders

- Mortensen (red.), *Litteraturens värden*, övers. Sven-Erik Torhell, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2009, s. 39–67, samt John Guillory, *Cultural Capital. The Problem of Literary Canon Formation*, Chicago & London: The University of Chicago Press, 1993, s. 283ff.
8. Herrnstein Smith är i detta avseende noga med att poängtera att hennes ärende är att diskutera värdebegreppet teoretiskt och inte empiriskt. Det senare överlämnar hon till kommande forskning. Herrnstein Smith 1988, s. 29.
  9. För en redogörelse över denna metod, se t.ex. Oscar Pripp & Magnus Öhlander, "Observation", i Lars Kaijser & Magnus Öhlander (red.), *Etnologiskt fältarbete*, 2. uppl., Lund: Studentlitteratur, 2011, s. 121. Pripp och Öhlanders definition lyder: "Tekniken att följa objektet fokuserar inte en plats eller en specifik aktivitet utan ett objekt som förflyttas mellan olika platser genom en serie aktiviteter. Ett objekt behöver i detta sammanhang inte vara ett ting, det kan lika gärna vara någon annan företeelse som förflyttas mellan olika kulturella sammanhang i vilken den ges nya former och innebörder. Denna teknik möjliggör multilo-kala observationer."
  10. Throsby 2001, s. 28f.
  11. Anders Palm, "Egenart, egenskaper, egen-värden. Bidrag till en litterär värdeteori", i Anders Mortensen (red.), *Litteraturens värden*, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2009, s. 281–309.
  12. Rita Felski, *Uses of Literature*, Oxford: Blackwell Publishing, 2008, s. 14.
  13. Barbara Herrnstein Smith, "Värde/värdering", i Anders Mortensen (red.), *Litteraturens värden*, övers. Staffan Holmgren, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, 2009, s. 32. Jfr Herrstein Smith 1988, s. 45f.
  14. Se t.ex. Lina Kalmteq, "Författare som förvänar", i *Svenska Dagbladet* 2012.08.25.
  15. Johan Svedjedal, "Förläggaren och det litterära värdet", i *Tijdschrift voor Skandinavistiek*, vol. 30, 2009:1, s. 21.
  16. "Om Stiftelsen Natur & Kultur", <http://www.nok.se/Om-oss/stiftelsen/> [hämtad 2013.04.08].
  17. Nina Eidem, redaktör för Sami Said, *Natur & Kultur*, intervju per telefon 2013.04.23.
  18. Gérard Genette, *Paratexts. Thresholds of Interpretation*, övers. Jane Lewin, Cambridge: Cambridge University Press, 1997 [1987].
  19. Claire Squires, *Marketing Literature. The Making of Contemporary Writing in Britain*, London: Palgrave Macmillan, 2007, s. 75 samt s. 85.
  20. *Svensk Bokhandel* 2012:6, s. 145.
  21. Eidem, intervju.
  22. Begreppet författarplattform är hämtat från John B. Thompsons *Merchants of Culture. The Publishing Business in the Twenty-First Century*, 2 uppl., London: Plume Books, 2012, s. 204, där Thompson diskuterar betydelsen av vad han kallar just "an author's plattform" utifrån ett förlagsperspektiv.
  23. Eidem, intervju.
  24. Squires 2007, s. 75ff.
  25. Sami Said, "När det inte var torka var det översvämning", *Svensk Bokhandel* 2012:6, s. 35.
  26. Eidem, intervju.
  27. Tomas Forser, *Kritik av kritiken. 1900-talets svenska litteraturkritik*, Göteborg: Antropos, 2002, s. 9.
  28. Analysen avser, med ett undantag, Lotta Olssons recension i *Dagens Nyheter* 2012.09.01, förstadsrecensionerna av *Väldigt sällan fin*, publicerade 2012.08.16 i bland annat *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Aftonbladet*, *Expressen*, *Sydsvenskan*, *Nordvästra Skånes Tidningar*, *Norrköpings Tidningar*, *Smålandsposten* och *Borås Tidning*.
  29. Det är oklart i vilken mån förlaget i marknadsföringsmaterialet verkligen omnämner Said "invandrarförfattare", men flera kritiker påpekar att så är fallet.
  30. Rebecca Åhlund, "En lysande debut – språket flyter fram", *Smålandsposten* 2012.08.16.
  31. Anneli Jordahl, "Tystlåten berättare", *Sydsvenskan* 2012.08.16.
  32. Jonas Thente, "Debutroman. Kulturkrock mellan Sverige och Eritrea. Porträtt på pricken. Drivet om mötet med resten av världen", *Dagens Nyheter* 2012.08.16
  33. Lotta Olsson, "Den ofrivillige vännen", *Dagens Nyheter* 2012.09.01.

34. Annina Rabe, "Enastående debut om vilsen ung man", *Svenska Dagbladet* 2012.08.16.
35. Thente 2012.
36. Ibid.
37. Viola Kondracki, "En bok som vill vara ifred – precis som huvudpersonen", i *LitteraturMagazinet* 2012.09.15, <http://www.litteraturmagazinet.se/sami-said/valdigt-sallan-fin/recension/viola-kondracki> [hämtad 2013.06.19], samt kommentar på <http://www.boktipset.se/bok/valdigt-sallan-fin> [hämtad 2013.06.19].
38. Resonemang kring skillnader mellan amatörer och professionella finns i Ann Steiner, "Digital litteraturkritik", i Christian Lenemark (red.), *Litteraturens nätverk. Berättande på internet*, Lund: Studentlitteratur, 2012, s. 51–63. För en fördjupad inblick i hur förändringarna har sett ut är en jämförelse med de studier Petra Söderlund genomförde under tidigt 00-tal intressanta. I hennes studie *Läsarnas nätverk* var de internetbaserade läsarforumen för boktips, recensioner och samtal tydligt avsedda för amatörer. Se Petra Söderlund, *Läsarnas nätverk. Om bokläsare och Internet*. Uppsala: Avd. för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen, Uppsala Universitet, 2004.
39. Bernur, "Väldigt sällan fin, Sami Said", 2012.08.16, <http://howsoftthisprisonis.blogspot.se/2012/08/valdigt-sallan-fin-sami-said.html> [hämtad 2013.06.19].
40. För en diskussion om den intresselösa och kontemplativa läsning som omhuldas inom litteraturkritiken i allmänhet, se Karin Littau, *Theories of Reading. Books, Bodies and Bibliomania*, Malden, MA: Polity Press, 2006, s. 92ff.
41. Felski 2008, s. 30.
42. Kondracki 2012.
43. Rabe 2012.
44. Camilla Hällbom, "Förskjutna fördomar", *Dagens bok* 2012.09.16, <http://dagensbok.com/2012/09/16/sami-said-valdigt-sallan-fin/> [hämtad 2013.06.19].
45. Bernur 2012, samt Stockholmsflickans blogg *Skrivande, mycket om böcker, litet om annat* <http://skrivande.blogspot.se/2013/01/valdigt-sallan-fin.html> [hämtad 2013.06.24].
46. Jfr Thompson 2012, s. 250ff.
47. Graeme Turner, *Understanding Celebrity*, London: Sage, 2004, s. 50.
48. Kalmtegg 2012.
49. *Babel*, 2012.11.18, SVT.
50. Turner 2004, s. 8.
51. Kalmtegg 2012.
52. Se Christian Lenemark, *Sanna lögnen. Carina Rydberg, Stig Larsson och författarens medialisering*, diss., Göteborg, Hedemora/Möklinta: Gidlunds, 2009.
53. Jfr Poul Behrendts diskussion av det "dubbelkontraktliga spelet" i *Dobbelkontrakten. En estetisk nydannelse*, Köpenhamn: Gyldendal, 2006.
54. Fanny Wikander, "Sami Said: – Vi är mer lika än vi tror", *Amelia* 2012:19, s. 97.
55. Magnus Nilsson, *Den föreställda mångkulturen. Klass och etnicitet i svensk samtidsprosa*, Hedemora/Möklinta: Gidlunds, 2010, s. 45.
56. *Babel*, 2012.11.18.
57. Se t.ex. Kalmtegg 2012.
58. Jerry Määttä, "Pengar, prestige, publicitet. Litterära priser och utmärkelser i Sverige 1786–2009", i *Samlaren* 2010, s. 232.
59. Begreppet "etniskt filter" är hämtat från Nilsson 2010, s. 15, et passim.
60. Niklas Sennerteg, "Här är de nominerade till BT:s debutantpris 2013", *Borås Tidning* 2013.01.10.
61. Katapultpriset 2013, <http://www.forfattarforbundet.se/verksamhet/skonlitterara-sektionen/katapultpriset/> [hämtad 2013.11.29].
62. James F. English, *The Economy of Prestige. Prizes, Awards, and the Circulation of Cultural Value*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2005.
63. Herrnstein Smith 2009, s. 32.
64. Svensk Bokhandel, *Sommarens böcker 2013*, s. 96.

SUMMARY

Negotiating Literary Value. The Case of Sami Said.

This article aims to highlight how literary value is constructed today: how it is created and negotiated. It seeks to develop a perspective that considers the manifold and complex value-negotiation process. In accordance with Barbara Herrnstein Smith, the article argues that literary value is generated by a constant and continuous series of negotiations between production and sale: the institutions, groups of readers, and individuals who are part of the value-making process. A number of different values circulate among different stakeholders – trade, educational, aesthetic, personal, and so on – and the negotiations take place in accordance with the dictates of the respective needs, interests, and resources of these stakeholders. While Barbara Herrnstein Smith's theories on literary value remain influential, they have rarely been tested empirically. The basic premise of the article is that the process of value creation has to be discussed from new perspectives based on empirical research.

The article presents a case study of the Swedish author Sami Said's literary debut – the critically acclaimed *Väldigt sällan fin* – and the negotiation process before and after its publication. The fact that Said was unknown at the time of his debut most likely foregrounded the visible negotiation of literary value in his case, but we believe that the process can be seen as an example of a continual and on-going practise in the literary sphere as a whole. The analysis shows that different agents claimed values and positions both in relation to the book and to each other. For example, marketing and publishing paratexts emphasised values of knowledge, institutionalised literary criticism valued the aesthetic qualities of the novel, while readers writing on the Internet took a more emotional and subjective position. The valuation also went back-and-forth between reading the novel as expressing a particular, non-Swedish experience with biographical overtones, and understanding it as manifesting universal existential values.

Keywords: literary value, literary criticism, reception studies, Barbara Herrnstein Smith